

Menas Literatūra Mokslas

2004 LAPKRIČIO 13 d.

DRAUGO ŠEŠTADIENINIS PRIEDAS

Nr. 220 (42)

XI Teatro festivalis — kultūrinių tradicijų tąsa

VITALIJA PULOKIENĖ

Pirmasis lietuviškas spektaklis išeivijoje

Pirmasis teatrinis pasirodymas išeivijoje, tai pirmųjų JAV emigrantų bandymas savo jausmus tėvynei, patriotizmo dvasią išreikšti per meną. 1889 m. gruodžio 31 d. Plymouth, PA, įvyko pirmas vaidinimas. Tai buvo laikraščio *Vienybė lietuvių* redaktoriaus Antano Turskio drama „Be sumenės, arba kaip ant svieto einasi“. Pagrindinė pjesės tema – lietuvių emigranto gyvenimas, konfliktas – dviejų ūkininkų asmeniniai santykiai, jų likimai Amerikoje bei grįžimas Lietuvon.

Po šio spektaklio, turėjusio didelį pasisekimą, garsas apie lietuvišką teatro grupę pasklido po visas lietuvių kolonijas Amerikoje. Taip savaime išsivystė poreikis statyti sceninius spektaklius ir jau 1892 m. Čikagos lietuviai įsteigė pirmąją teatro draugiją.

Pirmasis Teatro festivalis

Kadangi teatro grupės steigėsi visoje Amerikoje, kilo mintis kartą per metus suburti visas grupes pasirodymui, pavadinus tokį renginį Teatro festivaliu.

1968 m. lapkričio 27 – gruodžio 1 d. įvyko pirmasis Teatro festivalis. Anot tuometinio JAV LB Kultūros fondo pirmininko Anatolijaus Kairio, išeivijos Teatro festivalių idėja sumanyta ir įgyvendinta ne konkurencijai ir ne tautinei reprezentacijai, o darbo paskatai ir išeivijos kultūrinei veiklai pagyventi.

I Teatro festivalis vyko Čikagos Jaunimo centre. Jame dalyvavo Čikagos LB Jaunimo teatras, Clevelando „Vaidila“, Detroito Dramos sambūris, Hamiltono „Aukuras“, Los Angeles Dramos sambūris ir Čikagos Šaulių scenos grupė.

Anatolijus Kairys, I Teatro festivalyje pasakęs kalbą, taikliai pažymėjo, jog „auka ir darbas yra didesnės vertybės už

kalbas ir pažadus, ir galbūt ne šie autoriai bus pakviesti atstovauti lietuvių dramaturgijai, tačiau tai yra tautinės kultūros ugdymas“. I Teatro festivalis praėjo sėkmingai, šviesaus idealizmo ir jaunatviško entuziazmo nuotaikoje.

Šiais metais, JAV LB Kultūros tarybos pirmininkės Marijos Remienės organizuojamas, Teatro festivalis skaičiuos jau XI sezoną.

XI Teatro festivalis

Viskas mūsųose keičiasi, kaip ir patys žmonės. Šiandien su tikimi tokių entuziastų, kaip prieš 40 metų, ne taip paprasta. Nukreipę savo gyvenimo tikslus ir vertybes į materializmą, nebeturime laiko kultūriniam ir dvasiniam tobulėjimui. Ypač altruistiniams. Tiksliau, žmonių entuziastų atsiranda, tačiau tie, kuriems tai skirta – meno vartotojų – vis mažiau.

O gal priešingai? Tai patirsime šiame festivalyje, kuris vyks lapkričio 26–28 d. Čikagoje, Jaunimo centre.

Dalyviai

Amerikos lietuvių teatrų sambūriai, informuoti apie vykiantį šiais metais festivalį, noriai atsiliepė į JAV LB Kultūros tarybos pirmininkės Marijos Remienės prašymą pranešti apie dalyvavimą. Busimiems dalyviams kilo daugybė klausimų, kuriuos derino festivalio organizacinis komitetas.

XI Teatro festivalis, kaip ir prieš tai vykę, turės vertinimo komisiją ir apdovanos „Oskaris“ geriausiajį režisierių, aktorį, pjesę, antraeilio vaidmens aktorius ir aktorę. Komisiją sudaro: aktorė Julija Dantienė, aktorius ir režisierius iš Lietuvos Viktoras Valašinas bei poetė, teatro sambūrio „Žaltvykslė“ aktorė Eglė Juodvalkė.

Pradžioje norą dalyvauti fes-

„Baltic Theatre“ grupė, New York, NY, dalyvausianti XI Teatro festivalyje. Iš kairės: Ramūnas Martinkėnas, Vilija Bukelskytė, Lena Gilbert, Vaidas Sederevičius, Roberta Žilinskaitė, režisierius Gintautas Jaras (stovį), Laura Baranauskaitė, Vesta Jansonaitė, Tadas Alinskas, Kristina Meškauskaitė, Vita Jakulevičiūtė, Martynas Ivinskis, Algio Norvilos nuotrauka.

tivalyje pareiškė net 8 teatrai iš Amerikos ir Kanados. Dėl tos priežasties režisieriai buvo prašomi pasirinkti trumpas viena veiksmaus pjeses, kad visi galėtų pasirodyti per tris festivaliui skirtas dienas. Tačiau, laikui bėgant, atrodo, norintių skaičius atsisijoję. Taigi, ką matys žiūrovai Teatro festivalyje šiais metais?

Los Angeles Dramos sambūris atvyksta su komedija

Jei nieko neatsitiks, Los Angeles dramos sambūris dalyvaus Teatro festivalyje Čikagoje, – patvirtino Los Angeles teatro režisierius Algimantas Žemaitaitis. Teatralai šiuo metu repetuoja ir ruošia Teatro festivaliui pristatyti spektaklį, pagal Anatolijaus Kairio premijuotą pjesę „Pilietybės“. Tai komedija, kurią režisierius pritaikė ir perkrikštijo „Pilietybės godos“.

„Pilietybės godos“ – trijų

veiksmaus komedija. Veiksmas vyksta šių dienų Amerikoje. Prieš metus iš Lietuvos į JAV atvykusi jauna pora – Aras ir Lilė, gauna iš Naturalizacijos įstaigos pranešimą, kad 30 dienų bėgyje turi palikti Ameriką ir išvykti į Lietuvą. O čia ir prasideda veiksmaus seka, kur per parą laiko jiems būtina rasti būdą pasilikti. Kokius žmones jie sutinka, į kokias situacijas patenka, sužinosite, pasižiūrėję nuotaikingą komediją „Pilietybės godos“.

Pjesėje vaidina 8 aktoriai: Artūras Česna, Jolanta Janutytė, Sigutė Mikutaitytė, Juozas Pupius, Raisa Urbanienė, Aušra Venckutė, Rolandas Žukauskas, Daina Žemaitaitytė.

Čikagos „Žaltvykslė“ rodys tragikomediją

Čikagos dramos sambūris „Žaltvykslė“ repetuoja ir Teatro festivalyje parodys premjerą – latvių dramaturgo Uglis Seglis vienaveiksmaus pjesę „Kampe-

lis“. Pagrindiniai pjesės veikėjai – jaunavedžiai iš skirtingų porų – užstringa lifte, kur ir vyksta veiksmas. Įstrigę tarp laiko ir erdvės, jie pradeda kalbėtis. Juk kiekvienas mūsų turi savo kampelį, kuriame atranda ir pažįsta „tikrąjį“ save. Aplinkui verda realus gyvenimas, tačiau ar užteks jėgų šiems žmonėms eiti prieš srovę? Kas žino?

Pagrindinius vaidmenis atlieka: gabi jauna aktorė Dalia Cidzikaitė, čikagiečių gerai įvertinta pernai metais matytame Tennessee Williams spektaklyje „Pasmektai namai“, kur taip pat atliko pagrindinį vaidmenį, ir Tomas Umbrasas. Masinėse scenose vaidina: Monika Adomaitytė, Greta Germanaitė, Linas Umbrasas, Sigitas Gudis, Elena Bartasevičiūtė, Giedrė Griškėnaitė–Gillespie. Režisierė – Ilona Čiapiūtė, kuri dėkoja visiems, prisidėjusiems prie spektaklio kūrimo: Arūnui Žentikui, Linai Bulovaitei, Irenai Grigas,

Viktoras Valašinas su Rūta Staliliūnaitė spektaklyje „Smėlio kalvėjai“.

Giedrei Vaičekauskaitei bei Juozui ir Mildai.

New Yorko „Baltų teatras“ žiūrovams parodys miuziklą!

Neseniai susibūrę teatro profesionalai ir mėgėjai iš New Yorko į Čikagą atvyksta „ne pėsti“. Jie rodys miuziklą, pastatytą pagal žymaus lietuvių kultūros veikėjo, dramaturgo Kazio Sajos pjesę „Savaitgalio romanas arba Palangos Liūtas“.

Pjesės veiksmas vyksta Palangoje, gal Miami, Floridoje, o gal dar kažkur kitur, kur šilta saulė, žydra jūra, meilė ir nuojauta nuotykiui, kuris būtinai įvyks...

Ponios Kopūsteličienės vietoje poilsiauja ponis Magda, jaunas gydytojas Vikis ir Leonardas Liutkus, dėl savo nuolatinių nuotykių pramintas Palangos Liūtu. Meilės trikampioose persipina Magda, Liutkus, Vikis, Kristina ir netikėtai atvažiuojantis Magdos vyras Rapolas Vabalas. O kur dar begalės merginų, besisukiojančių ir gundančių kiekvieną, pasirodusį meilės nuotykiui.

K. Sajos dramaturgijoje, kaip ir režisieriaus G. Jaro statomame spektaklyje – komedijos žanras daug gilesnis ir subtilnis negu buitinė komedija. Charakteriai stipriai šaržuoti, sarkazmas, lyg aštrūs spygliai, smelkiasi ir duria. Spektaklio turinys – nelaimelių laimė, meilė, emocijų puokštė, kuri atrodo vienadienė ir nieko neverta. Kita vertus – tai amžina ištikimybės, žmogiškųjų santykių ir savęs ieškojimo drama.

Aktoriai – Tadas Alinskas, Martynas Ivinskis, Vita Jakulevičiūtė, Vesta Jansonaitė, Ramūnas Martinkėnas, Vaidas Sederevičius, Juventas Telsinskis, Vita Tarutaitė – šoka, dainuoja, improvizuoja.

Nukelta į 2 psl.

TURINYS

XI Teatro festivalis.

Čikagos lietuvių teatro istorijos akimirkos.

Į Detroitą sugrįžo lietuviškas teatras. Leidiniai.

Žmogus, kuris mėgsta piešti varnas. Tarptautinio projekto pabaigtuvės. Evos Labutytes pomirtinė grafikos paroda.

Los Angeles Dramos sambūrio aktoriai. Žemai iš kairės: Daina Žemaitaitytė ir Aušra Venckutė; sėdi: Jolanta Jonutytė, Ema Dovydaitytė, režisierius Algimantas Žemaitaitis, Juozas Pupius; stovi: Sigutė Mikutaitytė–Miller, Rolandas Žukauskas, Raisa Urbanienė, Sigitas Šniras. „Pilietybės godos“ spektaklyje dar dalyvauja Artūras Česna.

„Žaltvykslės“ „Kampelio“ veikėjai. Sėdi priekyje – Tomas Umbrasas; II eil. iš kairės: Linas Umbrasas, režisierė Ilona Čiapiūtė, Sigitas Gudis, Giedrė Gillespie, Monika Adomaitytė; III eil.: Elena Bartasevičiūtė, Greta Germanaitė (dar vaidina Dalia Cidzikaitė).

Sustabdytos Čikagos lietuvių teatro istorijos akimirkos

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

Šią vasarą Lietuvoje išspausdinta knyga *Lietuvių scenos darbuotojų sąjunga Chicagoje*. Tai 276 didelio formato puslapių su beveik dviem šimtais nuotraukų, kietas, spalvotas viršelį, knygos pabaigoje pateikta pavardžių rodyklė. Kadangi joje yra per septynis šimtus pavardžių, tai gerokai palengvins darbą su čia paskelbta medžiaga. Knygos leidėjai – Lietuvių scenos darbuotojų sąjunga Čikagoje ir Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus Vilniuje.

Knygoje paskelbtas Čikagoje daugiau kaip dešimt metų aktyviai veikusių ir 1956–1972 m. gyvavusių teatrų organizacijos tokiu pat pavadinimu archyvas. Lietuvių scenos darbuotojų sąjungos (LSDS) archyvą labai kruopščiai kaupė ilgąmetę sąjungos pirmininkė, buvusi Vilniaus valstybinės operos solistė Sofija Pusdešrytė-Adomaitienė, o po jos mirties medžiagą saugojo kiti teatralai. Pagaliau, Anapolin iškeliavus daugumai sąjungos narių, bežūstančių archyvą perėmė aktyvus LSDS administratorius bei išdėstęs Česlovas Rukuiša. Šių žmonių atkaklumo dėka medžiaga 2004 m. pagaliau išvydo dienos šviesą.

Knygoje išspausdinti svarbesnieji straipsniai apie šią teatrų organizaciją ir spektaklių recenzijos, taip pat archyve saugoti straipsniai Amerikos išieivų spaudoje apie teatro meną ir atskirus menininkus, kurie su LSDS susiję netiesiogiai, bet kurių atminimo įamžinimas prisideda prie šio leidinio ilgaamžiškumo.

Kas yra ta Lietuvių scenos darbuotojų sąjunga, Čikagos senbuviai gerai žino, bet jaunajai kartai ir Lietuvos skaitytojui reiktų priminti. Tai teatralai, antrajam pasauliniam karui baigiantis pasitraukę iš Lietuvos, apsigyvenę Čikagoje ir, norėdami išnaudoti savo talentus bei pratęsti lietuviško teatro tradiciją, susibūrę į organizaciją. LSDS, įsteigta Pirmajame kultūros kongrese 1956 m., buvo sumanyta kaip visos JAV ir Kanados teatralų jungianti organizacija, bet neišsipildžius šiam sumanymui, sėkmingai egzistavo kaip teatro trupė, kurios kūrybinių darbų sąrašą sudaro 10 pjesių pastatymai ir du teatralizuoti vakarai, kurių vienas skirtas Balio Sruogos mirties 25-mečiui. Or-

Zita Kevalaitytė-Visockienė.

ganizacijos žymė Amerikos išieivijoje yra didžiulė ir ji nesibaigia tik teatro premjeromis. Šie menininkai lietuvių bendruomenės kultūriname gyvenime dalyvavo kur kas plačiau, kaip aktoriai dalyvaudami ir kituose renginiuose. Be to, LSDS, statydama naujas pjeses, sudarė sąlygas aktyvinti ir dramaturginę kūrybą. Su LSD sąjunga gana tampriai buvo susiję rašytojas Anatolijus Kairys, kurio buvo pastatytos dvi pjesės – „Popiečio diagnozė“ ir „Viščiukų akis“. Viena iš pjesių laimėjo LSDS paskelbtos dramos kūrinio konkursą ir, kaip rašytojas yra išsireiškęs pats, būtent šis laimėjimas jo kūrybą pastūmėjo dramaturgijos link. Specialiai šiai trupei dvi viena veiksmes pjeses yra parašęs Algirdas Landsbergis – „Sudie, mano karaliau“ ir „Barzda“. Ne kalbant jau apie tai, kad LSD sąjunga palaikė kūrybinę formą daugeliui teatro režisierių, kurie Amerikoje neturėjo kitos galimybės reikštis kaip menininkai. Su LSDS trupe dirbo tokie režisieriai ir aktoriai, pažįstami ir Lietuvos scenose, kaip Ipolitas Tvirbutas, Stasys Pilka, Algimantas Dikinis, rašytojas ir režisierius Antanas Rukas, režisierius Kazys Oželis ir kt. Čia savo kūrybinę karjerą tęsė aktoriai – Juozas Raudonis iš Kauno teatro, Zita Kevalaitytė-Visockienė iš Kauno Jaunimo teatro – Čikagoje tapusi įdomių spektaklių režisiere, Šiaulių teatro aktorė Elena Petrokaitė, Vilniaus teatro studijos auklėtinė Birutė Briedienė ir kt. Vienam projektui – Balio Sruogos kūrybos vakarui iš Rytų pakrantės buvo atvykęs Hen-

rikas Kacinskas, „Milžino paunksmėje“ suvaidinęs Jogailą ir Kazimierą Sapiegą to paties pavadinimo dramoje, taip pat prisidėjo rašytojo B. Sruogos šeima – žmona istorijos profesorė Vanda Sruogienė ir dukra Dalia Bylaitienė, radijo teatro „Pelkių žiburėlis“ režisierė.

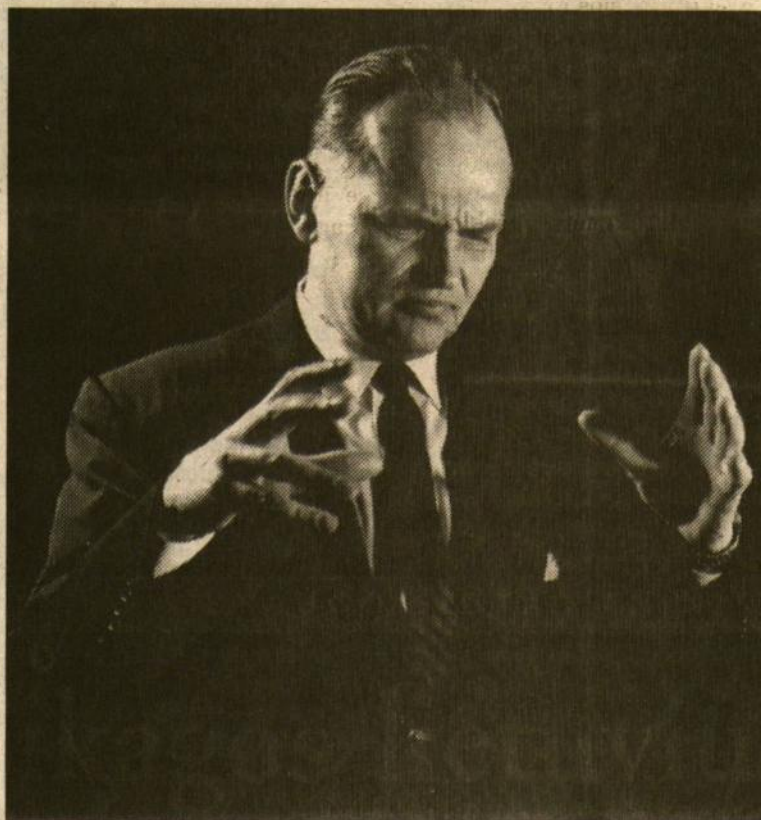
Šioje trupėje užaugo jaunos kūrėjų asmenybės – aktorė Julija Cijoneliene-Dantienė, pasitaraisiais dešimtmečiais besireiškianti kaip Philadelphiaus Lietuvių Bendruomenės radijo režisierė ir koordinatė, Alė Kėželiene, vėliau tapusi Lietuvių Bendruomenės Kultūros komiteto pirmininke ir kt. Čia reikėsi keletas įdomių dailininkų. Pvz., pasakos-spektaklio „Dvylika brolių, juodvarniais lankiusių“ scenografiją kurė žinomas dailininkas Viktoras Petravičius, keletą spektaklių apivalino jaunesnės kartos menininkas Jurgis Daugvila, kurio medinė koplytėlė panaudota ir puošiant paskutinį knygos viršelį.

Knygoje atskirais skyriais išskirta medžiaga apie tokias ryškias asmenybes kaip Ipolitas Tvirbutas, Stasys Pilka, Zita Kevalaitytė-Visockienė, Sofija Pusdešrytė-Adomaitienė ir kt.

Įdomu pažymėti ir teatrinio gyvenimo kritikų bei apžvalgininkų vaidmenį atlikusių recenzijų autorių pavardes. Kartais ypač kritiškas, kartais santūriai geranoriškas, bet visada profesionalus ir tikras teatro gelmių tyrinėtojas pasirodė Stasys Pilka. Savotišku LSDS teatro rėmėju nuolat recenzijomis reikėsi teisininkas ir žurnalistas Algimantas Dikinis, Antanas Rukas, Zita Kevalaitytė-Visockienė. Beje, archyve buvo rasti ir pirmą kartą dienos šviesą išvydo šios autorės gana kritiški apmąstymai apie teatrinį judėjimą Čikagoje.

Knyga palieka istorijai įdomų išieivijos kultūros reiškinį. Leidinys turėtų būti naudingas ne tik išieivijos kultūrininkams, bet ir Lietuvos teatro istorikams, nes straipsniuose, pasirodžiusiuose Amerikos spaudoje per 10–15 metų, atsispindi ir platesnis teatrinis horizontas. Lyginant atskirų grupių veiklą, duodamas teatrinio judėjimo išieivijoje įvertinimas ir piešiama panorama.

Šių eilučių autoriui teko garbė prisidėti prie knygos sudarymo ir prisiliesti prie autentiškos medžiagos, kuri dvelkte dvelkė

Aktorius Algimantas Dikinis.

Komedijoje „Prisikėlimas“ (iš kairės): E. Radvila, J. Raudonis ir A. Brinka.

pasiaukojimu teatrui ir lietuviškai kultūrai. Sklandant rankraščius ir gausybę spektaklių recenzijų, kurios dažniausiai pasirodydavo katalikiško *Draugo*, liberalių *Naujienų* ir tautiškos *Dirvos* puslapiuose, susidarė pojūtis, kad teatras palaikė ne tik lietuvių, bet ir pačius Čikagos scenos darbuotojus. Atidariusi paslaptinę dėžę su LSDS archyvu, buvau kur kas skurdesnė žinių ir apie išieiviją aplamai. Čia atradau ne tik daug informacijos apie tautiečius Amerikoje, bet ir patyriau daug žmogiškųjų jausmų, prisirišimo, grožio ir gėrio, to idealaus, link ko veržėsi šie žmonės, pasivadinę prozišku Scenos darbuotojų sąjungos vardu. Esu dėkinga likimui turėjusi galimybę prisiliesti prie praeitin neįnainios epochos.

XI Teatro festivalis...

Atkelta iš 1 psl.

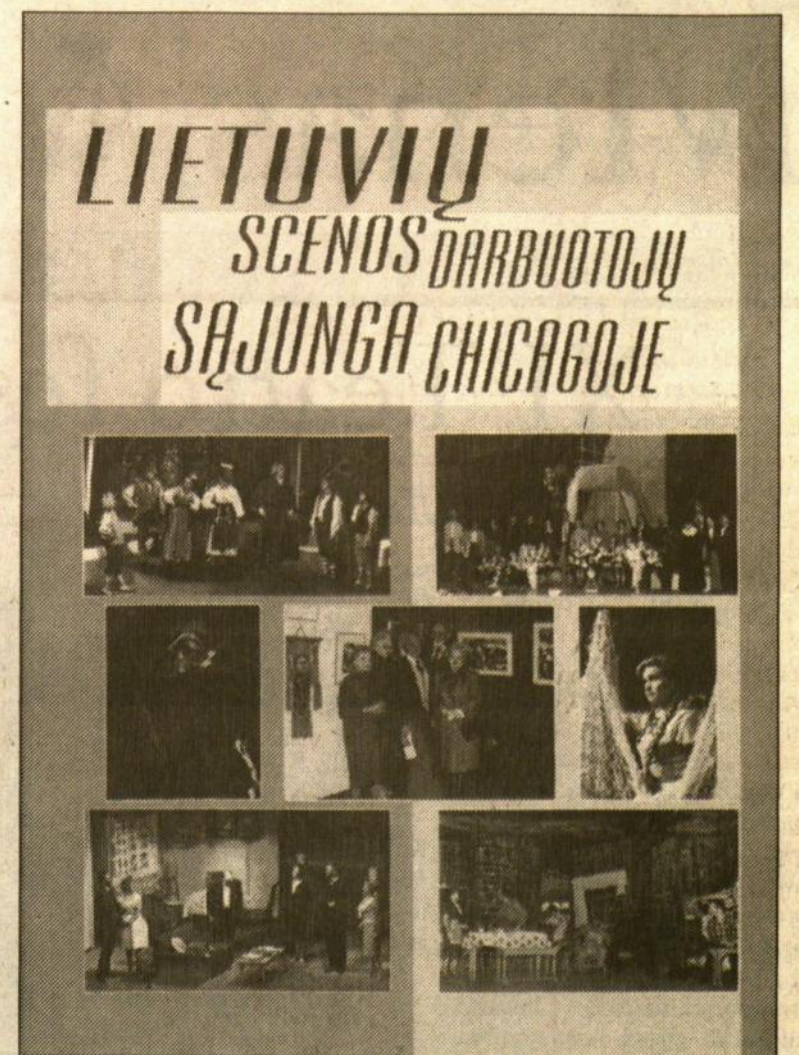
Spektaklio režisierius, meno mokslo magistras, „Baltic Theatre“ prezidentas Gintautas Jarašas yra statęs ir kitas K. Sajos pjeses: „Klaustrofobija arba pasivažinėjimas liftu“, „Velnio apstėstas arba pasivažinėjimas Chamobiliu“. Režisierius taip pat yra pastatęs, kaip pats sako, „sunkiosios“ dramaturgijos. Paskutinis tokio pobūdžio spektaklis „Pasmerkietis“, pagal ispanų dramaturgo A. Sastre pjesę „Būrys pasmerkto mirčiai“ pastatytas 2003 m. Klaipėdos dramos teatre.

Spektaklio prodiuserė, verslo vadybos bakalaure, meno vadybininkė, „The Baltic Theatre“ direktorių tarybos narė Roberta Žilinskaitė. Muziklo choreografė – Lena Gilbert – meno mokslo magistrė, šioje srityje sėkmingai įgyvendinusi keletą savarankiškų projektų. New Yorke ji nuolat kviečiama dalyvauti modernaus šokio spektakliuose. Muziką parašė ir aranžavo Arturas Jautokas. Scenografas – Gintaras Meškauskas, žinomas tapytojas ir restauratorius, surengęs ne vieną parodą.

Teatro festivalio programa

Pentktadienį, lapkričio 26 d., 6 v.v. – New York „The Baltic Theatre“, pjesė „Savaitgalio romanas arba Palangos Liūtas“.

Šeštadienį, lapkričio 27 d., 3 v.p.p. – Čikagos „Žaltvykslė“, tragikomedija „Kampelis“.

Sekmadienį, lapkričio 28 d., 3 v.p.p. Los Angeles dramos sambūris, komedija „Pilietybės gados“.

Sekmadienį, lapkričio 28 d., 6 v.v. – Jaunimo centro kavinėje vyks „Oskarų“ teikimas ir knygos „Lietuvių scenos darbuotojų sąjunga Chicagoje“ sutiktuvs. Knygą pristatys aktorius ir režisierius iš Lietuvos Viktoras Valašinas.

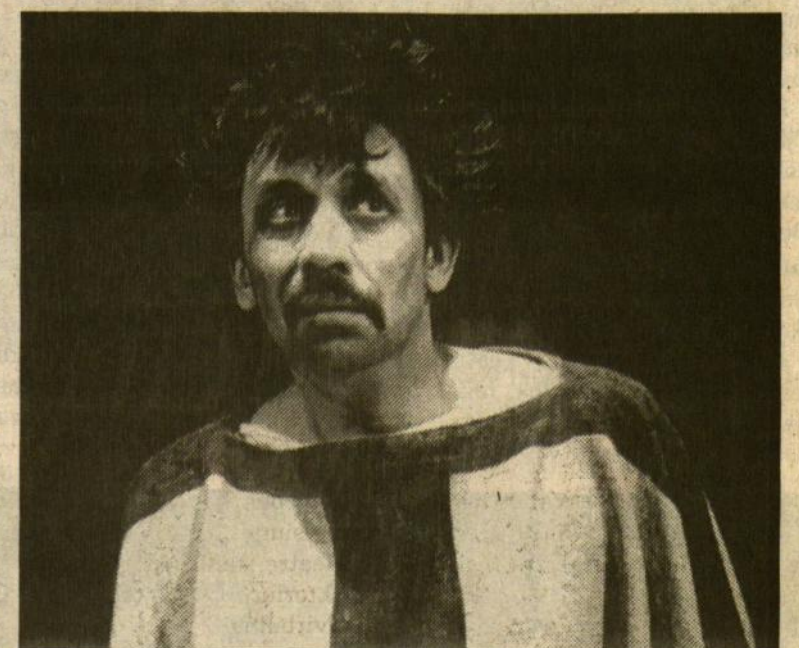
Svečias iš Lietuvos

Viktoras Valašinas – Kauno Valstybinio akademinio teatro aktorius – yra sukūręs daugiau kaip šimtą vaidmenų. Likimas taip lėmė, jog beveik visi jie pagrindiniai: Girdvainis „Baltaragio malūne“, Ubas „Karaliuje

Ube“, Žygimantas Augustas „Unijoje“, Skumbinas „Baisiojoje naktyje“ ir daug kitų. Kauno dramos teatre V. Valašinas režisavo tris spektaklius. Lietuvos televizijoje vaidino Petra Kurlmėlį videofilme „Petras Kurlmelis“, taip pat Stasį Meruną videofilme „Zentas“. Baltijos televizijoje režisavo 50 dalių seriją „Kriminalinės istorijos“.

Prieš atvykdamas į Čikagą, aktorius ir režisierius V. Valašinas vyks į Tarptautinį kultūros seminarą Vienoje, Austrijoje, ir Brno, Čekijoje.

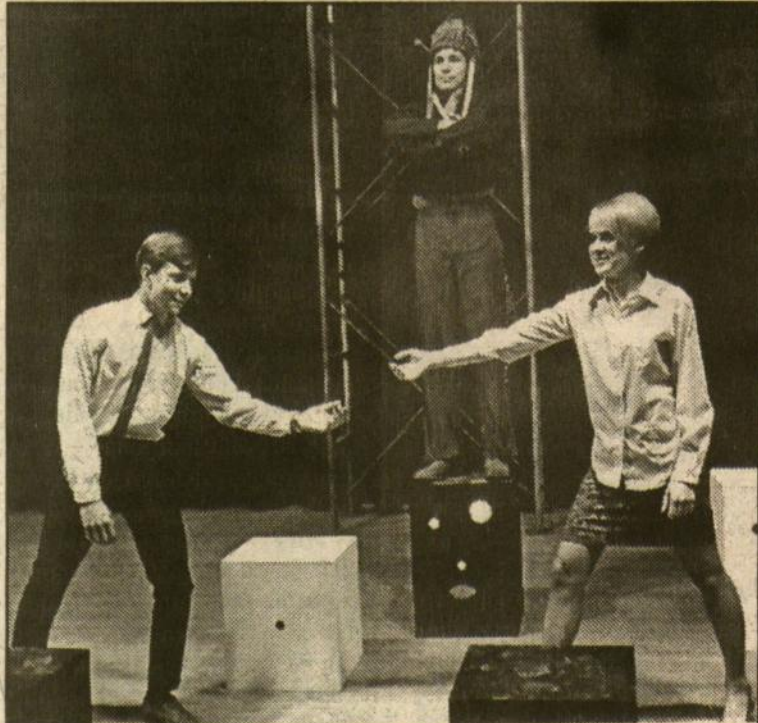
Panašu, kad paskutinis šių metų kultūrinis renginys žada daug įdomių patirčių kultūros mėgėjams. Tikimės visų gausaus dalyvavimo.

V. Valašinas spektaklyje „Erelnyčia“.

„Žaltvykslės“ aktoriai po 2003 m. statyto veikalo „Pasmerkto namai“. Iš kairės: Dalia Cidzikaitė, Linas Umbrasas, režisierė Ilona Čiapiaitė.

Scena iš Anatolijaus Kairio pjesės „Curriculum vitae“.

Į Detroitą sugrįžo lietuviškas teatras

LIŪDA RUGIENIENĖ

Šį rudenį JAV LB Kultūros tarybos rengiama metinė premijų šventė turėjo įvykti Detroito. Ją globoti buvo sutikusi JAV LB Detroito apylinkė. Valdya pradėjo daryti planus, kaip įdomiai sutikti svečius ir kaip mes, detroitiečiai, galėtume prisidėti prie planuojamos programos. Sugalyvota pastatyti Aniceto Bučio muzikinį vaizdelį „Čigonė išbūrė“. Vėliau taip reikalai susiklostė – premijų šventė dėl tam tikrų priežasčių buvo nutarta rengti Čikagoje, ne Detroito. Jei ne energingoji mūsų apylinkės pirmininkė Raminta Vilkinė, vaidinimo planai būtų iširę. O jau buvo suorganizuoti aktoriai, pasiskirstyta rolėmis, pradėta repetuoti. Nutarta nepasiduoti, veiklą vis tiek statyti.

Šimet paskelbtieji „Knygos ir kalbos metai“ surado atgarsį viso pasaulio lietuvių telkiniuose. Detroito minėjimas buvo surengtas pavasari, tačiau sugalyvota, kad šie ypatingieji metai bus užskleisti gyvu žodžiu – vaidinimu spalio 31 d.

„Čigonė išbūrė“ vieno veiksmo vaizdelis, nesudėtingas, linksmas, pagyventas dainomis ir šokiais. Scenoje matėme gražų Lietuvos vaizdelį, baltus berželius, mėlyną dangų ir pievas, mažą akininko trobelę. Šeštadienio popietę šv. Jono išvakarėse čia rinkosi jaunimas pasveikinti šeiminką su vardinėmis. Intriga labai paprasta. Amerikietis, ką tik iš Amerikos sugrįžęs, norėjo pasipiršti šeiminką dukrai, o ji, nusiziu-

rėjusi mokytoją, amerikiečio nenorėjo. Gudri čigonė išbūrė geltonkasei – epizodas pasibaigė. Visi patenkinti linksmynosi, vėliau jaunimas issukubėjo prie Joninių laužo, žadėjo ieškoti laimingojo papartio žiedo.

Kaip sakoma, „nėra mažos rolės, tik maži aktoriai“, taip ir šį kartą. Nors vaizdelis itin kuklus, tačiau režisierė apmąstė visas detales, o aktorių sukurto rolės – be priekaištų. Didžiausia ir maloniausia staigmena buvo „amerikietis“, apsiėmęs ryškiu kostiumu, skrybėliuotas, aišku, ne iš ploniausių. Kai žiūrovai atpažino, kad čia mūsų parapijos klebonas Ričardas Repšys, prapliupo nuo širdžių juoku ir sutiko garsiais plojimais. Taip šiltai sutiktam „Amerikonui“ vaidinti sekėsi, nors artistu scenoje buvo patį pirmą sykį. „Amerikono“ nuolatos pabrėžiamas „sure“ priminė mums patius save, kad kartais esame įpratę iš lietuvių kalbos daryti mišrainę ir į tai daugiau nekreipti dėmesio, tačiau scenoje tas „sure“ kažkaip keistai nuskambėjo ir sukėlė nedrąsų juoką.

Ūkininko rolę vaidino Juozas Jakunskas, jo žmoną – Dalia Navasaitienė, kurią tikrai reikia atskirai paminėti. Dalia scenoje ne naujokė. Ji vaidina dar tais laikais, kuomet Detroito teatro grupė buvo itin stipri ir beveik kiekvienais metais pastatydavo po rimtą veiklą, vykdavo į gastroles, dalyvaudavo teatro festivaliuose. Dalia dirbo su režisieriais Jus-

tinu Pusdešriu ir Zuzana Arlauskaitė-Mikšiene. Nors šiame vaidinime jos rolė tikrai nedidelė, tačiau Dalia ne vien savo žodžiais, bet ir kūno kalba, kaip kad šiais laikais mėgstama sakyti, „iš tikrųjų“ (scenoje jos pagrindiniai žodžiai) atkreipė į save žiūrovų dėmesį.

Dukros rolę vaidino Raminta Vilkinė, sūnaus – Virgilijus Ulčinai, Rožės – Diana Tukienė, Jurgio – Artūras Stapušaitis, mokytojo – Stasys Vencius, merginos – Auksė Venciuviene, čigonės – Elena Žebertavičienė, čigonaitės – Rūta Ulcinaitė, muzikantės – Virginija Šimaitytė. Šokėjų grupė – Lisa ir Linas Barauskai, Vytas Radzevičius, Gina Radzevičiūtė, Mingailė Mikelskaitė, Manvydas Šepetys ir Jūratė Mikulevičienė.

Žiūrovus taip pat smagiai nuteikė dainuodama ir šokdama talentingoji čigonaitė Rūta Ulcinaitė. Dar tik jauna mergytė, bet Detroito visuomenė pasirodė jau nebe pirmą kartą. Solo partijas yra giedojusi bažnyčioje. Scenoje lyg savo namuose, drąsiai dainavo jai skirtą čigonaitės dainą.

Čigonės rolę vaidinusi Elena Žebertavičienė, kartu su Danutės Jankienės pagalba, šį veiklą surežisavo. Veikalas gausus veikėjų skaičiumi ir visi scenoje atrodė reikalingi, nors ne kiekvienam teko išstati bent vieną žodelį. Čia jau režisierių talentas.

Šios popietės programa buvo pradėta Rusteikos monologu iš

Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės „Aušros sūnūs“. Spaudos draudimo dvasią puikiai perdavė Vincas Žebertavičius. Jo sodrus ir subrendęs balsas palietė klausančiųjų jausmus ir priminė, kiek iš to laikotarpio esame pasisėmę stiprybės.

Paruošti nors ir vieno veiksmo vaidinimą neužtenka tik poros rankų. Šokius mokė Lelė Viskantienė, dainas – Virginija Šimaitytė, dekoracijas piešė Vilija Matviekiene, Viktė ir Phil Moss, o garso režisieriais buvo Viktoras Tukys ir Artūras Stapušaitis.

Nuotaikingą popietę suorganizavo JAV LB Detroito apylinkės valdyba, ypač daug laiko pašventė pirmininkė Raminta Vilkinė ir Ramutė Petrušienė bei kiti valdybos nariai. Įdomus ir tai, kad vaidinimo aktoriai buvo trečiosios bangos ir antrosios bangos ateiviai. O niekas kitas taip žmonių nesujungia, kaip kad bendras darbas. Žiūrovų buvo daug daugiau nei tikėtasi.

Šį dar ankstyvą rudenį valdyba yra surengusi ir daugiau kultūrinių vakarų, koncertų.

Baigiant norisi viltis, kad tai ne paskutinis šios grupės pasirodymas. Visuomenės šiltai sutikti, aktoriai ir rengėjai turėtų būti paskatinti tolimesniam darbui. Esame pasilgę tikslių ir gražaus lietuviško žodžio. Kaip puiku, kad Detroito „Knygos ir kalbos“ metus užsklendė ne tik su nuosirdžiu dėmesiu, bet ir su meile lietuviškam žodžiui.

Detroito scenos mėgėjai, atlikę vieno veiksmo muzikinį vaizdelį „Čigonė išbūrė“. Autorius — Anicetas Bučys; režisierė Elena Žebertavičienė su Danutės Jankienės talka. Vaidybos popietę suruošė Detroito LB apylinkės valdyba su pirmininke Raminta Vilkiene. Jono Urbono nuotrauka.

Is vienveiksmio muziklo „Čigonė išbūrė“, kurį lietuvių publikai padovanojo scenos mėgėjai Detroito. Prie-kyje: Amerikonas (kun. Ričardas Repšys) tariasi su Čigone (Elena Žebertavičienė). Jono Urbono nuotr.

Šiaurės Amerikos organizacija, praktiškai veikė Chicago ribose ir vėliau taip ir vadinta: Chicago lietuvių scenos darbuotojų sąjunga.

Pirmasis LSDS pirmininkas Aleksandras Kutkus, buvęs Kauno valstybinio operos teatro solistas, vadovavęs laikinajai valdybai vienerius metus, greitai atsistatydino. Valdybos pirmininke buvo išrinkta buvusi Valstybinės Vilniaus operos solistė Sofija Adomaitienė, išbuvusi šios teatro organizacijos priekyje iki jos egzistavimo pabaigos, t. y., daugiau kaip dešimt metų. Kaip liudija archyve išlikęs LSDS pirmasis sąrašas, po įsikūrimo į sąjungą įsirašė 58 nariai:

Sofija Adomaitienė, Prudencija Bičienė, Stasys Baranauskas-Baras, Algirdas Brazis, Julius Balutis, Adolfas Butkus, Juozas Blažys, Alfonsas Brinka, Elena Blandytė, Stasys Bernatavičius, Stasys Citvaras, Algimantas Dikinis, Alodija Dičiūtė-Trečiokienė, Marija Lemšytė-Dikienė, Kazys Gand-

Stasys Pilka.

rimas, Pranas Janulis, Irena Nivinskaitė-Jonyrienė, Dalia Juknevičiūtė – Mackuvienė, Aleksandras Kutkus, Vencėvičiūtė-Kutkuvienė, Jonas Kelečius, Stasė Kiešaitė-Kelečienė, Algirdas Kurauskas, Monika Kripkauskienė, Zigmantas Moliejus, Izabelė Motekaitienė, Andrius Mironas, Ona Jokubauskaitė-Mironienė, Nikodemas Micis, Bronius Macevičius, Petronėlė Petravičiūtė-Milerienė, Janina Monkutė-Marks, Kazys Oželis, Ona Petravičiūtė-Panka, Stasys Petkus, Antanas Peškys, Genovaitė Peškienė, Vacys Petrauskas, Antanas Sprindys, Irena Eigirdavičiūtė-Sprindienė, Danutė Stankaitytė-Radziuvienė, Juozas Skomantas, Albertas Snarskis, Elena Petrokaitė-Rukuizienė, Vincentas Rekus, Balys Račauskas, Antanas Rukas, Edvardas Radvila, Juozas Raudonis, Vytautas Valiukas, Salomėja Nasvytytė-Valiukienė, Simas Velbasiš, Alė Kalvaitytė-Velbasienė, Zita Kevalaitytė-Visockienė, Eglė Vilutienė, Vytautas Virkau, Jonas Vaznelis, John Zolpo.

Pirmąją laikinąją centro valdybą sudarė: Aleksas Kutkus (pirmininkas), Stasys Pilka (vicepirmininkas), Vytautas Valiukas, Antanas Sprindys, Simas Velbasiš.

Metams bėgant LSDS barų sudėtis keitėsi, ką rodo 1960 m. sąrašas, kuriame jau bėra 38 nariai. Kai kurie pasitraukė, bet įstojo nauji. 1960 m. užvestoje valdybos posėdžių protokolų knygoje yra toks Lietuvos scenos darbuotojų sąjungos narių sąrašas:

Sofija Adomaitienė, Olga Andrijauskienė, Prudencija Bičienė, Birutė Briedienė, Elena Blandytė, Pranas Beinoras, Stasys Bernatavičius, Alfonsas Brinka, Julija Cijonėlienė, Marija Dikienė, Algis Dikinis, Jonas Gilius, Jonas Ilčiukas, Pranas Janulis, Jadvyga Kutkienė, Aleksandras Kutka, Alė Kėželiene, Anatolijus Kairys, Tomas Leonas, Izabelė Motekaitienė, Janina Monkutė-Marx, Nikodemas Micis, Kazys Oželis, Ona Petravičiūtė, Vacys Petrauskas, Stasys Petkus, Elena Rukuizienė, Česlovas Rukuiza, Irena Raudonienė, Juozas Raudonis, Vidmantas Rapšys, Edvardas Radvila, Balys Račauskas, Alė Velbasienė, Simas Velbasiš, Zita Visockienė, Rimas Vaičaitis, Antanas Sprindys.

Knygoje aprašomos šio teatro sambūrio premijos, minėjimai, konkursai, pasirodymai kituose miestuose ir pan. (medžiaga imama iš to laikotarpio lietuviškoje spaudoje spausdintų straipsnių).

Knygoje taip pat pateikta daug medžiagos apie du Lietuvoje ir išeivijoje nemažai pasireiškusių aktorius bei režisierius Ipolitą Tvirbutą (1899–1968) ir Stasį Pilką (1895–1972), kurie buvo gerai pažįstami ne vien tik Čikagos lietuviams.

Be to, čia išskirtinai rašoma ir apie aktorę, režisierę Zitą Kevalaitytę-Visockienę (1924–2002). Išspausdintas jos daug pasakantis laiškas žurn. Vladui Butėnui apie teatrinę padėtį Čikagoje, jos apžvalginis rašinys Lietuvos scenos darbuotojų sąjungos dešimtmetio proga ir kt.

Nukelta į 4 psl.

Leidiniai

Svarbus leidinys lietuvių teatro istorijai

Iš Lietuvos neseniai atkeliavo didelio formato, storoka (276 psl.) kietais viršeliais įrišta knyga, pavadinta *Lietuvių scenos darbuotojų sąjunga Chicagoje*. Leidinyje skelbiama medžiaga apie daugiau negu dešimtį metų (1956–1972) Čikagoje gyvavusių lietuvių teatro sambūrį, kuris paliko ryškius pėdsakus visos Amerikos lietuvių teatrinėje veikloje.

Šiai knygai pagrindą davė aukščiau minėto sambūrio pirmininkės Sofijos Adomaitienės kauptas archyvas, kuris po šios ir kitų šios organizacijos veikėjų mirties atsidūrė Elenos Petrokaitės-Rukuizienės ir Česlovo Rukuizos globoje. Jie, o taip pat ir kiti buvę sąjungos nariai Birutė Briedienė ir Julija Cijonėlienė-Dantienė bei Domas Adomaitis nemažai prisidėjo prie medžiagos papildymo ir knygos išleidimo.

Kad ši svarbi knyga galėjo išvysti dienos šviesą, reikia dėkoti artimam *Draugo* bendradarbei, buvusiam redakcijos narei Audronei V. Škiudaitėi. Ji yra ne tik leidinio sudarytoja, bet ir redaktorė, ir įvadinio tekstų autorė.

Štai ištrauka iš leidėjo (Lietuvių scenos darbuotojų sąjungos Čikagoje bei Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus) žodžio, išspausdinto knygoje:

„Didžiąją dalį leidinio sudaro LSDS archyve išsaugoti JAV lietuvių spaudoje spektaklius reklamuojantys straipsniai bei spektaklių recenzijos. Teatru abiejose Atlanto pusėse besidominčiam bus įdomu sužinoti (arba prisiminti) apie tokias lietuvių teatre iškilias asmenybes kaip aktorius ir režisierius Ipolitas Tvirbutas ir Stasys Pilka, apie kurias archyve buvo sukaupta įdomios medžiagos, nors jie ir nebuvo LSDS nariai. Kviesti Sąjungos valdybos, jie LSDS vardu statė spektaklius ir buvo Sąjungos žmonių vertinami.

Atskirą skyrių sudaro įvairių autorių apibendrinantys straipsniai apie išeivijos teatrą ir jo problemas. Atskirame straipsnyje bandyta apžvelgti oficialiąją Sąjungos veiklą, atsispausdintą kruopščiai kauptuose LSDS valdybos susirinkimų protokoluose bei LSDS adresuotuose laiškuose.

Leidinio sudarytojai stengėsi palikti autentišką straipsnių leksiką, vietomis patvarkę nebent skyrybą, pritaikydami prie šiuolaikinės lietuvių kalbos normų, ir kiekvienam skyriui parengę įvadėlį, naudodami smulkesnę informaciją – žinutes arba likusių gyvų lietuvių scenos darbuotojų sąjungos narių prisiminimus“.

Toliau leidejų žodyje išreikšta viltis, kad knyga bus naudinga ir lietuviškojo teatro istorikams, ypač besidomintiems išeivijos teatro veikla. Nepaisant, jog knygoje rašoma apie vieną teatrinį sambūrį JAV, tam tikra prasme galima susidaryti vaizdą ir apie visą teatrinį judėjimą bei jo problemas.

Knygos pradžioje taip pat randame duomenų apie 1956 m. Čikagos miesto centre įvykusį JAV ir Kanados I Kultūros kongresą, kurio Teatro sekcijoje buvo nutarta steigti „Lietuvių scenos darbuotojų sąjungą“ ir ten sudaryti laikinąją valdybą.

Čia taip pat spausdinami Benio Babrausko ir Stasio Barzduko straipsniai apie vykusį kultūros kongresą.

Daug istorinės medžiagos, nemažai šios sąjungos steigimo faktų yra duota redaktorės bei sudarytojos straipsnyje „Lietuvių scenos darbuotojų sąjunga veikia“. Čia norisi pateikti tik jo pradžią, iš kurios galime daug patirti apie sąjungos darbuotojus.

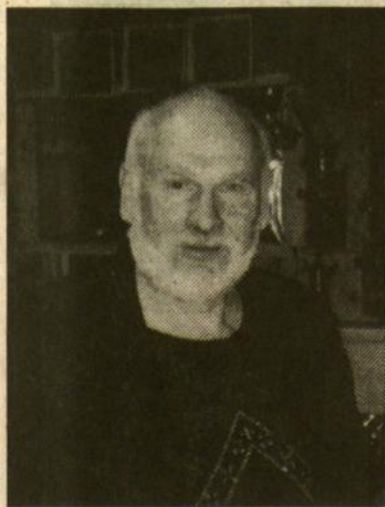
„1956 m. Kultūros kongreso metu įsteigtoji Lietuvių scenos darbuotojų sąjunga porą metų akivaizdžios veiklos neparodė. Kaip iš toliau pateiktos ilgametės sąjungos pirmininkės Sofijos Adomaitienės parengtos scenos darbuotojų sąjungos apžvalgos matyti, sąjunga bandė ieškoti veiklos, bet nepasiekus apsiribojo spektaklių statymu ir daugiausia dirbo kaip dramos teatro trupė, nors tuo ir nesiribojo. Planuota kaip visos

Algirdo Landsbergio pjesė „Barzda“ (Jaunimo centras Čikagoje, 1967 m. kovo mėn.). Iš kairės: Leonas Barauskas, Algimantas Dikinis, Zita Kevalaitytė-Visockienė.

Kūryba — vaistas nuo gyvenimo negandų

LAIMA KRIVICKIENĖ

Povilas Šiaučius.

M. K. Čiurlionio galerija Jaunimo centre, Čikagoje, gražiai praplėtusi veiklos lauką, šį rudenį kviečia jau į ketvirtosios parodos atidarymą. Jei nepasakubėsi, gali nesusipėti. Džiugu, kad galerijos sales jau pamėgo menininkai iš Kanados. Rugšėjo mėn. čia svečiavosi iš New York atvežta jaunų tapytojų Gintaro Meškauskas, Virginijaus Poškos, Sigito Staniūno, žymiausios Lietuvos grafikos Irenos Daukšaitės-Guobienės kūryba. Tradiciniai ir Algimantas Kezys rudėjančią, prieš išvykdamas į Lietuvą savuosius fotomeno mylėtojus pakvietė į parodą. O šioje galėjai ne tik aplankyti, bet ir iš visų pusių, įvairių netikėtų vietelių akimis ir pro fotoobjektų apžvelgti, ir smagiai patyrinėti tik ką pastatytą, pirmuosius žiūrovus priimančią, Čikagos Millenium parką. Ant fotopieriaus ryškėjantys tvirtos, kieto, šalto ir blizgančio metalo, tikslios konstrukcijos ir neįtikėtinai jaudrių formų, nenusakomų jungčių statinio vaizdai Algimanto fotolakštuose prisipildė gyvybės, lengvumo, šviesos, spindesio ir atspindžių, žmogiškos šilumos. Fotomenininko dėka, išpūdingą Čikagos centro dalelę išvys meno gerbėjai Lietuvoje.

Sakom, mainosi rūbai margo

svieto – taip ir M. K. Čiurlionio galerijos salės prisipildys naujais įvaizdžiais-lapkričio 19 d., penktadienį, 7:30 val. vakaro, susirinksime į parodą „Žmogus, kuris pašo varnas...“ atidarymą. Žinomas čikagietis keramikas Alvydas Pakarklis sugrįžo iš viešnagės Lietuvoje ir atsivežė dailininko Povilo Šiaučiaus ne tik kūrinius parodai, kino juostą apie menininką ir kūrybą, bet suteikė progą susipažinti su leidiniu – bibliografiniu katalogu – *Povilas Šiaučius. Žmogus kuris pašo varnas...*, kur kruopščiai surinktos žinios atspindi dailininko meninio gyvenimo pulsą.

Lietuvoje gerai žinomas grafikas Povilas Šiaučius dabar gyvenantis ir dirbantis Panevėžyje, kuria ekslibrisus, lakštine grafiką, plakatus, iliustruoja knygas, maketuoją katalogus ir kitus leidinius. Nedidelių meniško grafikos kūrinių su užrašu *Ex libris* yra sukūręs per 840. Mažuosiuose kūriniuose dailininkas įprasmino daug iškilų asmenybių, svarbių suakcentuotų, portretiniuose *ex libris* su lengvu humoru piešia draugų, artimųjų nuotaikingus paveikslus. „Kūryba – tai vaistas nuo daugybės žemiškų ligų, problemų, gyvenimo negandų... Kokia laimė pasinerti į bekrastį kūrybos pasaulį, kai išnyksta tikrovė, o sielą gaivina paties sukurtos erdvės...“ Nuo 1967 m., kai įstojo į Kauno Stepo Žuko taikomosios dailės technikumą, mano gyvenimas susietas su daile. Sielos atgailai, po tarnybinių darbų, kuria karikatūras, estampus, *ex libris*. Su estampais ir *ex libris* dalyvavau per 180 grupinių ir asmeninių parodų, konkursų Lietuvoje ir kitose šalyse...

Povilas Šiaučius gimė 1948.08.07 Klaipėdos kaime, Anykščių rajone. 1961–1971 m. mokėsi Kauno Stepo Žuko taikomosios dailės technikumė. 1978 m. baigė Valstybinės konservatorijos Klaipėdos kultūros

fak. Dailės skyrių. Nuo 1990 – Lietuvos dailininkų sąjungos narys. Dirbo Palangos prekybos valdyboje dailininku; 1973–1974 Klaipėdos buities tarnybų susivienijimo dailininku, 1978–1988 – Panevėžio stiklo fabriko dailininku, 1993–1997 žurnalo „Šaltinis“ tech. redaktoriumi, nuo 1994 m. Panevėžio kurčiųjų mokyklos mokytojas.

Grafikas Povilas Šiaučius, kūrybiškai naudodamas kontrastingą linoraižinio techniką, gyvybingas liaudies meno tradicijas, kūryboje ryškina monumentalios meno bruožus. Paveiksluose palikdamas plačią potekstę, lakoniška forma išsako siužeto temą, siūlydamas žiūrovui savarankiškai mąstyti, savitai pajusti meno grožį. Ploščioje lakšto kompozicijoje dominuoja sodri juoda ir placentos, ryžtingai vienu atsikvėpimu išrežtos, baltos linijos, balti plotai. Dekoratyvus juodai balti, tvirtos griežto štricho, stilizuoti, liaudiškų formų lino raižiniai netikėtomis kompozicijomis traukia dėmesį. „Laimingas laikas“, „Toks gyvenimas“, „Išvarymas iš rojus“, tai vis darbai, priėmę pasaulio išminties simbolių varną, išryškinant jos silueta, suteikiant simbolio prasmę.

Nedidelis grafikos meno kūrinys su įrašu *Ex libris* yra ne tik knygos ženklas, bet parodų, konkursų dalyvis, lengvai, jau ir tais sovietiniais metais, vokiečių keliaujantis iš parodos į parodą, per miestus, šalis, pasakodamas apie žmones, jų darbą, papročius, tradicijas, kultūrą, istoriją ir dabartį, primindamas ir pagerbdamas istorines žmonijai svarbias datas. Gyvybingai lietuvių *ex libris* istorija prasidėjusi XVI a. pradžioje, ypač suklestėjo šį šimtmetį. Į Panevėžio *Ex libris* klubo „Bite“ veiklą įsijungęs Povilas Šiaučius sako: „*Ex libris* – mano geriausias draugas ir dvasinė atrama duobėtame gyvenimo kelyje, kuriam aš patikiu savo slapčiausius sielos virpesius...“

Vytauto Didžiojo universiteto Menų instituto menotyros katedros vedėja dr. Rasa Žukienė (iš kairės), Varšuvos universiteto Lenkų kultūros instituto doktorantė Malgorzata Litwinowicz ir Kauno valstybinio akademinio dramos teatro vadovė dr. Ina Pukelytė.

Tarptautinio projekto pabaigtuvės

Vytauto Didžiojo universiteto Menų institutas spalio 29 d. Kauno Rotušės aikštėje esančioje galerijoje „Meno parkas“ organizavo tarptautinio „Leonardo da Vinci“ projekto „Animus“ uždarymo renginį. Jame dalyvavo Kauno valstybinio akademinio dramos teatro vadovė Ina Pukelytė, Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus direktorius Osvaldas Daugelis, Kauno šokio teatro „Aura“ vadovė ir tarptautinio modernaus šokio festivalio Kaune organizatorė Birutė Lektaitė bei Menų instituto absolventai, dabar užimantys

aukštas pareigas įvairiose Kauno kultūros ir meno institucijose. Į baigiamąjį projektą „Animus“ renginį taip pat atvyko Varšuvos universiteto Lenkų kultūros instituto atstovai – doktorantė Malgorzata Litwinowicz ir šio instituto studentės. Renginio dalyviai apskritą stalo diskusijos metu bandė apibūdinti menotyros meno vaidmenį šiuolaikinio meno vyksme, nusakyti teorinius menotyros studijų reikšmę besikeičiančios kultūros kontekste. Oficialioji renginio dalis baigėsi pasirašius sutartis, numatan-

čias VDU Menų instituto bendradarbiavimą su M. K. Čiurlionio dailės muziejumi bei Kauno valstybiniu akademiniu dramos teatru. Tačiau neformalios diskusijos apie Kauno kultūrinį gyvenimą, kuris dažnai ir ne visada pelnytai laikomas nepakankamai aktyviu, tęsėsi iki vėlaus vakaro. Tai, kad pasirinkta tema yra aktuali, patvirtino ir gausiai į renginį susirinkę VDU dėstytojai bei menotyros studentai, kuriems šis renginys leido geriau suprasti pasirinktos specialybės teikiamas galimybes bei sunku-

mus, su kuriais tenka susidurti dirbant kultūros srityje.

Projektą „Animus“, kurio uždarymui buvo skirtas spalio 29-osios renginys, dar 2001 m. pradėjo vykdyti Varšuvos universiteto Lenkų kultūros institutas. Šiame projekte kaip partneriai kartu su įvairaus institucinio pobūdžio organizacijomis iš Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos, Lenkijos ir Jungtinių Karalystės dalyvauja ir VDU Menų institutas. „Animus“ projektas skirtas sukurti tarptautinį kultūros institucijų tinklą ir taip palengvinti bendradarbiavimą igyvendinant kultūrinius projektus, gerinant studijų kokybę, teorinį mokymą pritaikant darbo rinkos poreikiams. Siekiant šių tikslų vykdyti Varšuvos universiteto Lenkų kultūros instituto ir VDU Menų instituto dėstytojų mai-nai – svečiuodamiesi kaimyninėse šalyse, lietuvių ir lenkų dėstytojai skaitė paskaitų ciklus, supažindinančius su šiuolaikine jų šalies kultūra. 2003 m. VDU Menų institutas taip pat surengė Varšuvos universiteto studentų kelionę, kurios metu aplankyti žemaitijos kultūriniai centrai, o šią vasarą studentai iš Kauno patys keliauvo po Lenkiją bei dalyvavo lenkų kultūros instituto rugsėji Varšuvoje surengtame kultūros ir menų festivalyje.

Tomas Pabedinskas

E. Labutytes pomirtinė paroda

Pagerbtas prieš metus mirusios grafikos Evos Labutytes atminimas. Tomo Černišovo (Elta) reprodukcija-nuotrauka.

Vilniaus grafikos centro galerijoje „Kairė-dešinė“ lapkričio 8 d. pagerbtas prieš metus mirusios grafikos Evos Labutytes atminimas. Dailininkės bičiuliai, jos kūrybos vertintojai ir kolegos dalyvavo parodos „Atminties ženklai“ atidaryme. Iš didelio žinomos grafikos kūrybinio palikimo pomirtinėje parodoje rodoma devyniolika darbų, plėtojantių Mažosios Lietuvos, senųjų baltų simbolių temas.

Parodos atidarymą kalbėjęs Vydūno draugijos pirmininkas Vaclovas Bagdonavičius pažymėjo, kad E. Labutytes kūryba jau tris dešimtmečius skamba grafikos lakštais, santūrių spalvų akvareleimis, ekslibrisais. Mažajai Lietuvai ir senajai Prūsijai skirtų knygų viršeliais ir iliustracijoms. „Dailininkė buvo kuo nuoširdžiausia dramiškąjį savo krašto likimą išgyvenanti bei jį poetiškai ir filosofškai interpretavusi kūrėja, ji stengėsi, kad tasai likimas turėtų savo gyvąją tąsą mūsų dvasioje bei veiksmuose. Tokia intencija nužymėta ne tik kūrybinė, bet ir aktyvi visuomeninė dailininkės veikla, pats jos gyvenimas“, – sakė filosofas V.

Bagdonavičius.

Iš Klaipėdos krašto kilusi E. Labutytė 1967 m. tuometiniame Vilniaus valstybiniame dailės institute (dabar – Vilniaus dailės akademija) igijo grafikos specialybę, gyveno ir kūrė Vilniuje. Nuo 1968 m. dalyvavo Lietuvos ir užsienio šalių dailės parodose, surengė per 20 autoriinių parodų Lietuvoje, Vokiet-

joje, Norvegijoje, Lenkijoje, JAV. Beveik tris dešimtmečius buvo Lietuvos dailininkų sąjungos nare.

E. Labutytė kūrė estampus, ekslibrisus, iliustravo poezijos knygas, liejo akvareles. Pagrindinė kūrybos tema – Mažoji Lietuva, gimtasis pamarys, senųjų prūsų likimas. E. Labutytė yra sukūrusi estampų ciklus „Prūsų žodžiai“, „Atmintis“, „Krikštai“, „Lietuvinių giesmės“, „Runų raštai“, „Prūsų simboliai“, „Imkit mane ir skaitykit...“ ir kt., kelias dešimtis ekslibrisų, lietuvių kalbos ir raštijos milžinų Martyno Mažvydo, Mikalojaus Daukšos, Jono Brekšono, Danieliaus Kleino, Kristijono Donelaičio, Vilniaus Storostas-Vydūno portretus, iliustravusi poetų Birutės Baltrušaitės, Kazio Bradūno, kitų autorių knygas. Paskutiniųjų metų dailininkės estampų ciklai – tai Atminties ir Amžinybės apmąstymai begalinėje kosmoso erdvėje. E. Labutytė – Šilutės rajono „Sidabrinės nendros“ (1994), Tarptautinės prūsų ir prūsų bičiulių draugijos „Tolkemita“ (Vokietija, 1998), Ievos Simonaitytės (2000) premijų laureatė. 2001 m. dailininkė buvo apdovanota dr. Genovaitės Kazokienės vaizduojamojo meno fondo premija. (Elta)

Svarbus leidinys

Atkelta iš 3 psl.

Knygos sudarytoja ir redaktorė Audronė V. Škiudaitė jos pabaigoje pateikia žinių apie gyvuosius sąjungos buvusius darbuotojus: Eleną Petrokaitę-Rukuizienę, jos vyrą – Česlovą Rukuizį, Birutę Briedienę, Juliją Cijūnelienę-Dantiene. O paskutiniuose knygos puslapiuose randame atsakymus į anketą teatriniais klausimais. Čia pasisako Vytautas Alantas, Zuzana Arlauskaitė-Mikšienė, Jurgis Blekaitis, Algimantas Dikinis, Algirdas Landsbergis, Antanas Gustaitis, Kostas Ostauskas, Antanas Rūkas, Stasys Santvaras, Vytautas Valiukas, Vitalis Žukauskas (me-

Povilas Šiaučius. „Šaltas rytas“.

Povilas Šiaučius. „Vakaras“.

Povilas Šiaučius. „Laimingas laikas“. Lino raižinys. 200 m.

Povilas Šiaučius. „Joninės“. Lino raižinys. 1990.